

НАРЕДБА № 4 от 18 септември 2000 г. за предучилищно възпитание и подготовка

Издадена от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.80 от 3 октомври 2000г., изм. ДВ. бр.70 от 26 август 2005г., отм. ДВ. бр.46 от 17 юни 2016 г.

Отменена с § 2 от преходните и заключителните разпоредби на Наредба № 5 от 3 юни 2016 г. за предучилищното образование - ДВ, бр. 46 от 17 юни 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. (Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) С тази наредба се определят държавните образователни изисквания за предучилищното възпитание и подготовката на децата за училище.

Чл. 2. (Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) Учебното съдържание на предучилищната подготовка включва постижимите знания, умения и отношения, които са резултат от обучението и възпитанието на децата в предучилищна възраст (от 3 до 7 години) по образователни направления и са в съответствие с културно-образователните области по чл. 10 от Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

Чл. 3. Изискванията за учебно съдържание по чл. 2 включват общи и специфични знания и умения в зависимост от насочеността на образователните направления.

Раздел II. Учебно съдържание по образователни направления

Чл. 4. Учебното съдържание по образователните направления се разпределя, както следва:

1. (доп. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) български език и литература (приложение № 1);
2. математика (приложение № 2);
3. ориентиране в социалния свят (приложение № 3);
4. ориентиране в природата (приложение № 4);
5. (изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) изобразително изкуство (приложение № 5);
6. физическа култура (приложение № 6).
7. (нова - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) музика (приложение № 7);
8. (нова - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) конструктивно-технически и битови дейности (приложение № 8);
9. (нова - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) игрова култура (приложение № 9)

Чл. 5. (Нов - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.) Знанията, уменията и отношенията на децата като очаквани резултати от обучението и възпитанието по образователните направления и възрастови групи се конкретизират с учебните програми за предучилищно възпитание и подготовка и с учебната програма за задължителна подготвителна група/подготвителен клас.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Указания по прилагането на тази наредба се дават от министъра на образованието и науката.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 16, т. 1 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата отменя:

1. Наредба № 5 за детските градини и обединените детски заведения, издадена от министъра на просветата (ДВ, бр. 20 от 1991 г.).

2. Наредба № 7 от 1988 г. за извършване на педагогически услуги, издадена от министъра на културата, науката и просветата (ДВ, бр. 40 от 1988 г.; изм., бр. 37 от 1989 г.).

§ 4. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 4 ОТ 2000 Г. ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНО ВЪЗПИТАНИЕ И ПОДГОТОВКА

(ОБН. - ДВ, БР. 70 ОТ 2005 Г.)

§ 7. Утвърдените преди влизане в сила на наредбата учебни програми за предучилищно възпитание и подготовка и учебната програма за подготвителна група/подготвителен клас се прилагат до утвърждаване на нови програми от министъра на образованието и науката.

§ 8. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение № 1 към чл. 4, т. 1

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Държавни образователни изисквания за предучилищно възпитание и подготовка

Образователно направление:

"Български език и литература"

Практическото овладяване на българския език от децата в предучилищна възраст е основа на общуването. Резултатите от овладяването на езика и развитието на речта правят възможни по-нататъшната реализация и обучението на детето в тази посока.

Ядро "Свързана реч"

Участва устно в диалог.

Проявява култура на речево общуване, като изслушва събеседника и употребява словесни етикетни изрази за вежливост.

Възпроизвежда повествователен текст, като се придържа към авторския текст.

Съставя повествователен текст.

Съставя описателен текст.

Ядро "Речник"

Разбира и употребява думи - названия на познати предмети, лица, явления, събития.

Използва правилно думи с абстрактно значение.

Разбира и употребява често срещани думи с обобщаващо значение.

Определя значението на думи с обобщаващо значение.

Ядро "Граматически правилна реч"

Използва правилно формите за единствено и множествено число на съществително нарицателно име и умалителната му форма.

Съгласува формите на съществителни и прилагателни имена по род и число.

Използва правилно в речта си глаголните времена - сегашно, минало свършено и бъдеще, като се съобразява с конкретната комуникативна ситуация.

Съставя прости изречения.

Съставя въпросителни и съобщителни изречения.

Разширява прости изречения.

Използва в речта си сложни съчинени и сложни съставни изречения.

Ядро "Звукова култура"

Произнася правилно всички фонemi (звукове) в думата.

Изговаря правилно думите и техните граматични форми в съответствие с нормите на книжовния език.

Отделя изречението от текст.

Разграничава думите в изречението.

Разграничава звуковете в думата.

Ядро "Подготовка за "четене и писане"

Познава и спазва основни правила за работа с книга.

Има отношение към книгата и се ориентира визуално в страниците ѝ.

Разпознава и назовава графични знаци на някои печатни букви, свързани с наименованията на познати лица и предмети.

Възпроизвежда фигура, знак, прави и криви линии, елементи от знаци.

Повтаря пунктирана линия в различни изображения на предмети и печатни букви, без да излиза от линията.

Ядро "Възприемане на литературно произведение"

Възприема отначало докрай кратко литературно произведение.

Различава и назовава литературни произведения: римушки, гатанки, стихотворения, приказки, разкази.

Определя по илюстрации последователността в сюжета на литературно произведение.

Назовава героите от познато литературно произведение.

Разпознава епизод от познато литературно произведение.

Ядро "Интерпретация на литературно произведение"

Изражава емоционално оценъчно отношение към литературно произведение.

Изражава отношението си към литературното произведение и към постъпките на героите от него.

Описва според основните моменти в произведението литературни герои.

Съотнася постъпките на герои от литературното произведение към собствения си опит.

Сравнява различни по жанр (проза и поезия) литературни произведения.

Ядро "Пресъздаване на художествена литература за деца"

Знае наизуст кратки стихчета и римушки.

Пресъздава приказка от името на даден герой.

Пресъздава епизод от литературно произведение, като импровизира реплики и действия.

Изпълнява изразително литературни произведения или откъси от тях, като влиза в роля.

Променя началото или края на произведението.

Приложение № 2 към чл. 4, т. 2

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:

"Математика"

Обучението по математика в предучилищна възраст води до придобиването на първоначални представи за количествените, пространствените и времевите отношения на обектите от заобикалящия детето

свят, развива мисленето и паметта и съдейства за повишаване на готовността за училище.

Ядро "Количествени отношения"

Определя броя на обектите (до десет) в едно множество.

Определя поредното място на обект в редица (по-малка или равна на десет).

Брои до десет.

Посочва първия и всеки пореден обект в дадена редица (до десет).

Сравнява броя на обектите (до десет) в две множества, като използва отношенията "повече", "по-малко" или "толкова, колкото".

Изравнява броя на обектите в две множества чрез добавяне/отнемане.

Възприема събирането като прибавяне/обединение.

Възприема изваждането като отнемане/част от цяло.

Кодира количествени характеристики със символи.

Ядро "Измерване"

Различава и назовава пространствените измерения на обектите (дължина, широчина и височина) и използва съответните термини.

Измерва обекти по дължина, широчина, височина, тегло и обем с единица мярка.

Сравнява обекти по дължина, височина и широчина.

Използва специфични практически похвати за сравняване по дължина, височина, широчина, обем и маса.

Ядро "Пространствени отношения"

Определя пространствени отношения.

Определя взаимното разположение на обекти.

Определя посоки.

Определя собственото си място в пространството.

Намира предмет в рамките на определено пространство по указание.

Описва пространственото разположение на един или два предмета.

Възприема и създава модели за ориентиране в основните посоки (движение на предмети, лабиринти, квадратни мрежи, план-схеми).

Представя пространствени отношения със символи.

Ядро "Времеви отношения"

Разпознава и назовава основни части на денонощието (ден и нощ; сутрин, обяд, вечер).

Познава редуването на три денонощия (вчера, днес, утре).

Назовава и подрежда дни на седмицата, сезоните.

Възприема уреди за измерване на време (ръчни, стенни часовници).

Посочва върху модели на картинен календар сезони, месец, седмица, ден.

Възприема и пресъздава времеви отношения чрез картини и схематични модели (часовници и календари).

Ядро "Равнинни фигури и форми"

Различава, назовава и моделира равнинни геометрични фигури: кръг, квадрат, триъгълник и правоъгълник.

Посочва страни и върхове на геометричните фигури.

Сравнява и класифицира предмети по форма.

Комбинира и моделира геометрични фигури и ги разпознава в околната среда.

Открива нови особености на предмети, изработва нови предмети по план (собствен, на учителя, на други деца).

Приложение № 3 към чл. 4, т. 3

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:
"Социален свят"

Ориентирането на детето в социалния свят води до изграждането на предпоставки, които са необходими за успешното му адаптиране и адекватно социално поведение.

Ядро "Общуване с околните и самоутвърждаване"

Разпознава поведенчески форми и емоционалното състояние на околните. Демонстрира предпочитания и привързаност към близки за него хора.

Идентифицира се по пол, външен вид, движения, постъпки и умения сред възрастни и деца.

Проявява емоционално отношение към възрастни, връстници и близки общности.

Проявява грижа, доброжелателност, разбиране и съобразяване с груповите норми.

Сравнява резултати и постижения в самостоятелната си дейност, осъзнава собствени права.

Партнира на учител и си сътрудничи с връстници в екипен план.

Проявява толерантност към деца с различия.

Ядро "Предметна среда"

Сравнява и групира различни предмети и ги използва по предназначение. Различава материали и средства, от които са изработени предметите, и спазва правила за безопасност.

Осъзнава връзката между предметите и дейностите.

Има представа за функциите на различни предмети и ги използва според предназначението им.

Съпоставя функциите на предметите и средствата на труда с професиите на възрастните.

Обяснява предназначението на обществени сгради, които са в близката му среда.

Ядро "Здравословна и социална среда"

Различава състояние на здраве и болест у себе си и околните.

Различава професии, гарантиращи здравето и живота на хората.

Познава и спазва основни хигиенни норми, гарантиращи добро здраве.

Познава предназначението на труда на хора с различни професии и има отношение към тях.

Класифицира превозни средства.

Познава важни за децата пътни знаци и обяснява норми за безопасно придвижване.

Обяснява норми на поведение в детската градина и училище.

Познава норми на безопасност и на обществения ред.

Проявява отношение към предстоящата си социална роля на ученик.

Ядро "Културни и национални ценности"

Разпознава битова и празнична среда и норми на поведение според своята етническа принадлежност.

Има отношение към битовите и националните празници и мястото им в живота на хората.

Назовава лични, официални и национални празници, местни обичаи и традиции.

Участва в официални празници, посветени на лица и събития (местни и национални герои).

Демонстрира предпочитания към достъпни културни прояви в близката среда.

Приложение № 4 към чл. 4, т. 4

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:

"Природен свят"

Ориентирането на детето в природата е свързано с овладяване на система от общи представи за природни обекти, техните признаци и свойства, природни явления и закономерности, начини за поведение в природната среда.

Ядро "Животински свят"

Възприема и пресъздава чрез модели животни и техните части.

Назовава и характеризира животни според средата на обитаване.

Сравнява и обяснява типични поведенчески реакции на животни в природни местности през сезона.

Разбира растежа и изменението на животни в близка среда.

Осъзнава необходимостта от грижи за животните и правото им на живот.

Ядро "Растителен свят"

Назовава растения, техните признаци и се ориентира в частите им.

Осъзнава необходимостта от светлина, топлина, въздух, влага и почва за живота на растения.

Осъзнава растежа на растенията и необходимите за това условия.

Класифицира растения в зависимост от природна местност или сезона.

Обяснява отношението на човека към растенията.

Ядро "Естествена физическа среда и природни явления"

Посочва в природни картини Слънце, Луна, звезди и разпознава промени във времето (слънчево, облачно, ветровито, дъждовно, мъгливо, мразовито, студено).

Описва картина на времето в природния календар; в позната природна местност.

Извършва елементарни опити с вода и въздух.

Обяснява промени на природни обекти при неблагоприятни условия.

Описва сезонни промени в природата и обяснява влиянието им върху растения и животни.

Разпознава правилата за безопасност при природни бедствия.

Приложение № 5 към чл. 4, т. 5

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:

"Изобразително изкуство"

Изобразителното изкуство осигурява възможности за по-нататъшно развитие на детето чрез усвояване на начални представи, умения и отношения, свързани с изобразителната дейност, детско творчество и предпоставки за естетическа култура в началното училище. Ориентирането в достъпни произведения на изобразителното изкуство и на художествените занаяти се свързва с художественото пресъздаване и детското изобразително творчество чрез рисуването, апликирането и моделирането.

Ядро "Художествено възприемане"

Разпознава достъпни произведения на народните художествени занаяти и на изобразителното изкуство.

Разпознава съдържание и материали, използвани в достъпни жанрове на изобразителното и приложното изкуство.

Реагира емоционално при възприемане на произведения на изобразителното изкуство и народното приложно изкуство.

Ядро "Художествено пресъздаване"

Използва изобразителен материал за пресъздаване на обекти и явления.

Прилага изобразителни умения и техники по рисуване, апликиране и моделиране.

Познава основните изразни средства за рисуване, моделиране, апликиране.

Изразява естетическо отношение към изобразяваните обекти и резултатите от изобразителните дейности.

Ядро "Изобразително творчество"

Подбира изразните средства при изграждане на собствена творба с оглед на замисъл, жанр и вид изобразителен материал.

Използва подходящи средства за постигане на художествена изразителност съобразно изобразителния материал.

Изразява емоционално отношение към самостоятелни прояви на пресъздаване в рисунки, апликации, пластики.

Приложение № 6 към чл. 4, т. 6

(Изм. - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:
"Физическа култура"

Формираните интереси и мотивация, положителните самоизяви, взаимодействията, контролът и самоконтролът в игрови ситуации са предпоставки за развитие на стремежа към физическо самоусъвършенстване, за двигателна и личностна активност, за приложение на собствени идеи и опит в разнообразни условия.

Ядро "Естествено-приложна двигателна дейност"

Познава и изпълнява естествено-приложните движения ходене, бягане, скачане, хвърляне, лазене, провиране, катерене и вис.

Спазва основните изисквания за точно изпълнение на естествено-приложните движения и двигателни дейности при безопасност и взаимопомощ.

Комбинира естествено-приложните движения съобразно задачите и разкрива техните въздействия и особености.

Изпълнява двигателна дейност с организиращ характер (строяване, престорояване и др.).

Прилага изучени физически упражнения в игри и в разнообразни условия.

Разбира значимостта на двигателната дейност за здравето и за хармоничното физическо развитие, за спорта, за различните дейности и професии.

Проявява активност при изпълнение на физическите упражнения.

Изразява удовлетвореност от индивидуални и групови изпълнения на двигателни дейности.

Ядро "Спортно-подготвителна двигателна дейност"

Познава и назовава различни видове спорт.

Спазва основни особености и изисквания при изпълнения на елементи от достъпни спортове.

Упражнява игри с елементи на детски спортове.

Разбира техни характерни различия, места и изисквания за провеждане.

Използва спортни обекти и съоръжения, спортни уреди и пособия за вида спорт и спортен туризъм.

Различава спортни облекла (екипировка) съобразно вида спорт.

Познава и спазва основни правила в детските спортове и туризма.

Осъзнава значението на спорта и туризма за развитието на човека.

Проявява своето отношение към спорта чрез двигателна активност, поведение и емоционалност.

Различава положителното и отрицателното в поведението на играчите при съревнователни условия и игри.

Ядро "Физическа дееспособност"

Изпълнява самостоятелно комплекси от общоразвиващи физически упражнения за повишаване функционалните възможности на организма.

Разбира разликата между двигателните качества бързина, сила, издръжливост, гъвкавост и ловкост.

Проявява двигателна активност за физическо самоусъвършенстване чрез системни целенасочени двигателни изпълнения.

Разбира връзката между двигателни способности, умения, навици и качества и спортен резултат.

Определя значението на физическата дееспособност за здравето и успеваемостта, и реализацията на човека.

Разбира приложението на двигателните качества в различни спортове, туризъм, професии и ситуации.

Ядро "Игрова двигателна дейност"

Организира подвижни игри и участва в разнообразни двигателни изпълнения и роли.

Прилага физически упражнения и изразява двигателни умения и качества в игри и игрови ситуации.

Проявява инициативност за двигателни изпълнения в различни видове подвижни игри.

Проявява положителни личностни качества при взаимодействия в подвижни игри и игрови ситуации. Разбира двигателни задачи и правила.

Преценява играта по конкретни правила и показатели - за точност, бързина, оригиналност, поведение и др.

Приложение № 7 към чл. 4, т. 7

(Ново - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:
"Музика"

Музиката е основа за изразяване на творческите умения на детето в предучилищна възраст, а практическата ѝ реализация чрез музицирането пряко въздейства върху развитието на детската музикалност. Без тази способност не биха могли да се възприемат натрупаните музикално-художествени ценности.

Направлението "Музика" представя своеобразен модел от изисквания, чрез които се предвижда формирането на основни умения и лично отношение към музиката и елементарни знания из областта на музикалното изкуство.

Ядро "Възприемане"

Разпознава и назовава три познати музикални произведения.

Разпознава визуално и слухово три музикални инструмента.

Разпознава слухово мъжки, женски и детски гласове.

Определя характера на познатата музика.

Разпознава типични примери на валс, марш, право хоро и ръченица.

Проявява предпочитания към определена музика.

Ядро "Възпроизвеждане (музициране)"

Изпълнява самостоятелни и в група 1 - 3 предпочитани песни.

Има елементарни умения за свирене на детски музикални инструменти.

Проявява предпочитания към определена изпълнителска дейност (свирене и пеене) и музикално-ритмични движения.

Съпровожда с детски музикални инструменти познати песни.

Проявява емоционално отношение и желание за изпълнение на музика.

Ядро "Музика и игра"

Изпълнява основни танцови движения.

Изпълнява комбинации от движения.

Отразява чрез движения музика в двигателно двувременен и тривременен метрум.

Изпълнява цялостен танц.

Импровизира танцови движения върху позната мелодия.

Ядро "Елементи на музикалната изразителност"

Разпознава: високи и ниски тонове; тембър на човешки гласове и музикални инструменти; основни видове темпа (бързо и бавно); основни динамични категории (силно и тихо); основни звукови дължини (кратка и продължителна).

Определя посоката на движение на мелодията.

Определя тембъра, динамиката, метрума и темпото като изразни средства в песни и откъси от музика за слушане.

Приложение № 8 към чл. 4, т. 8

(Ново - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:

"Конструктивно-технически и битови дейности"

Образователното направление е самостоятелно обособено като проекция към обучението на детето в първи клас. Като интегрира постиженията на детето в игрово-приложен и предметно-практически план за функциониране в природната и социалната среда, направлението се основава на стратегиите за трансфер в предучилищното възпитание и единството на познавателните и нагледно-практическите стратегии при постигането на продукт и резултат: в продуктивно-пресъздаващ план; в продуктивно-технологичен и в поддържането на ред и грижи за средата.

Ядро "Конструиране и моделиране"

Изработва модел, изделие, като повтаря демонстрирани от учителя етапи на работа.

Разбира и следва указания за работа.

Самостоятелно оформя някои от елементите на изделието.

Изработва модел, като комбинира различни техники на работа, материали.

Ядро "Обработване и свързване на материали"

Различава материалите, от които са изработени различни изделия.

Прегъва хартия по ориентири три и повече пъти.

Изрязва хартия и картон по права, крива линия и начупена линия.

Съединява материали, като лепи, преплита, завързва, зашива.

Ядро "Грижи за себе си и дома"
Съблича, облича и подрежда самостоятелно дрехите си.
Сервира и подрежда прибори за хранене.
Подрежда и почиства мястото си в детската градина.
Участва в подреждането и поддържането на ред в занималнята и детската градина.

Приложение № 9 към чл. 4, т. 9

(Ново - ДВ, бр. 70 от 2005 г., в сила от 26.08.2005 г.)

Образователно направление:
"Игрова култура"

Игровата култура на детето е свързана с уменията му за създаване на подходяща игрова среда, в която да пресъздава начини на играене: да обиграва адекватно игрови средства по посока на игрови действия, игрови роли и игрови правила; да изпитва удовлетвореност от игрово изразяване в драматизации и театрализиранни игри и да проявява емоционално положително отношение при коопериране в обредни и фолклорни игри с възрастните.

Ядро "Игрова среда"

Различава средства с игрово предназначение и функции: играчки и игрови материали.

Свързва игровия замисъл с подходящи средства за осъществяването му.

Спазва правила на действия и взаимоотношения в игрова ситуация съобразно замисъла.

Използва адекватно роли, открити правила и игрови средства за моделиране на средата.

Преодолява конфликти в игрова среда.

Ядро "Игрово артистично пресъздаване"

Подготвя декор за етюди и драматизации в артистично игрово пространство.

Пресъздава ситуации съобразно игровия театрален персонаж.

Различава действия на игров персонаж и ги подчинява на замисъла.

Съчетава роли, като режисира два или три персонажа.

Участва в измисляне на игрови случки и сцени.

Ядро "Фолклорни игри и пресъздаване"

Свързва местност, обстановка и сезон с фолклорни и обредни игри.

Разпознава природни и изобразително подготвени материали за фолклорни и обредни игри.

Пресъздава ролев и фантастичен персонаж в играта.

Съчетава подражателни и имитационни техники със съиграчи.

Свързва фолклорна среда със средства за изразителност в игровата общност.